

posdata

Enric Sòria
Escriptor

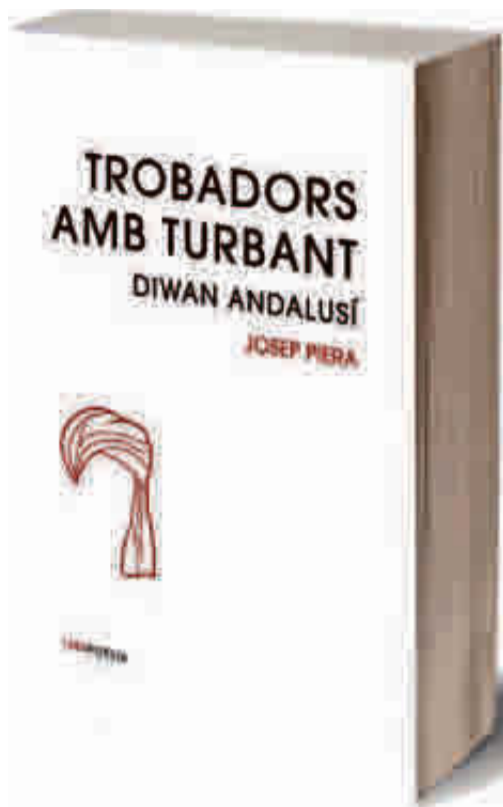
»»

Des del seu mateix títol, *Trobadors amb turbant*, Josep Piera enllaça dues tradicions que estima i que li han sigut fonamentals: la poesia en llengua àrab i la vella poesia occitana que donà origen, al cap del temps, a la lírica en català. Més enllà del vell debat al voltant de la probable influència de la poesia àrab en l'eclosió de la tradició trobadoresca, hi ha l'evidència que els poetes d'Al-Andalus van compartir, a més del veïnatge territorial, un mateix temps i unes circumstàncies relativament semblants amb els seus col·legues que escandien els versos en llatí o en les llavors incipients llengües literàries europees. Un cert aire familiar els emparenta.

Com explica en el pròleg, l'interès de Josep Piera per aquesta poesia ve d'antic. Des que ben jove, en un viatge a Granada, va quedar ullprés davant el prodigi dels versos inscrits en les luxurioses filigranes de l'Alhambra, que un seu amic filòleg anava traduint-li mentre hi passejaven. Com en una premonició antiga de l'ideal romàntic de l'art total, aquella meravella havia d'entrar alhora per la vista i per l'oïda, entre el mormol de les fonts i els reflexos de l'aigua dels estanys. Així s'havia concebut, com una delícia dels sentits, i així poden disfrutar-la encara els privilegiats que en coneixen la llengua i l'escriptura, o que tenen amics savis, com el jove poeta que era llavors l'autor. Va ser una revelació. Després vingué la llarga recerca per llibreries de vell i l'assimilació d'una gran tradició literària, alhora llunyana i pròxima.

En l'atracció que sent Josep Piera per la poesia d'Al-Andalus, s'hi poden distingir dos motius imbricats. Alguns dels seus millors autors, com Ibn Khafaja, Ibn az-Zaqzaz o Ar-Russafí, eren valencians, per dir-ho així. És a dir, que visqueren en la mateixa terra que nosaltres i la feren tema dels seus versos. Això ens els acosta, a desgrat de les òbvies diferències de llengua i de cultura. L'altre motiu és que es tracta de gran poesia, exquisidament elaborada, i alhora d'una vivacitat extraordinària. Llegir-la és assaborir-la. Quant a eficàcia expressiva, gràcia en la construcció dels símls i elegància en les insinuacions, encara té molt a ensenyar-nos. Josep Piera ha dedicat molt de temps a conèixer-la i a fer-nos-la conèixer, amb antologies cabdals com *Poemes de l'orient d'Al Andalus* (1983) o *El jardí llunyà* (2000), versions de l'alzireny Ibn Khafaja (1986 i 2007) i bons estudis com *Els poetes aràbigo-valencians* (1983) o *El paradís de les pa-raules* (1995).

A banda de les seues arrels beduïnes, la poesia àrab va rebre promptel' influència decisiva de l'hel·lènica, especialment visible en la lírica epigramàtica i bàquica, que evoca immedia-

TROBADORS AMB TURBANT
DIWAN ANDALUSÍ
Josep Piera (traductor i antòleg)
► Edicions de 1984
136 PÀGS. 16,90 €

Josep Piera ha dedicat molt de temps i esforç a l'estudi de la poesia andalusí, de la que ha realitzat diverses antologies i, probablement, les millors i més musicals traduccions de l'àrab històric a la nostra llengua. El seu nou llibre, ple d'opulència verbal i metàfores rutilants ens parla de diversos poetes, la major part procedents de terres valencianes d'entre els segles x al XIII.

Josep Piera (Beniopa, 1947).

En català, en canvi, les traduccions de poesia àrab han sigut escasses. N'hi ha de bones –com les d'Abu Nuwàs fetes per Jaume Ferrer i Anna Gil, o les de poetesses andalusines, *Perles de la nit*, a càrrec de Margarida Castells i Encarna Sant Celoni–, però són poques. Les millors, de lluny, són les versions de Piera, que sumen al coneixement de la matèria el fet que ell mateix és un poeta sensual i savi, que sap tornar als versos la cadència i la música que els correspon. La traducció d'un poema ha de ser un poema i ha de commoure el lector, perquè no es perda l'essencial, que és la poesia. Les seues versions ho són.

Trobadors amb turbant n'és una bona prova. Hi trobem una variada mostra de poetes, del segle x al XIII, quasi tots valencians o almenys vinculats amb les terres que després havien de ser de parla catalana. Hi ha versos d'amor i de banquet, d'amistat i de guerra, i un grapat de planys plens de tristesa per la pàtria perduda. Hi ha una bona selecció del *diwan* d'un dels millors poetes àrabs de tots els temps, Ibn Khafaja, i els altres estan molt ben representats. En resum, és una antologia magnífica. L'opulència verbal, les metàfores rutilants i les al·lusions felices tornen a somriure'ns en aquests versos, com el dolor que sent qui deixa enrere el paradís perdut. Aquests poemes transplanten el jardí de l'Orient a l'Horta valenciana, i ens parlen d'unes ciutats, uns rius i una llum que han perdurat. Ara canten i ploren en la llengua dels hòmens que els van substituir, i, gràcies a un savi traductor que els estima, el seu aroma ha perdurat també. Com que la terra importa, hi ha dret a dir que aquests poetes i el seu jardí són nostres. I la poesia és de tots.

Un jardí llunyà i pròxim

ment el to de l'*Antologia palatina*. Per això, durant la Il·lustració i el Romanticisme, quan la poesia grega era molt coneguda i estimada en l'Europa culta, la lírica àrab (i la persa, tan semblant) es va posar de moda. Són els temps que Goethe dialoga amb Hafiz i Fitzgerald tradueix Khayyam. La literatura espanyola s'hi va apuntar tard, però en el segle XX disposà d'un traductor excepcional, Emilio García Gómez, que va crear escola i a qui no li estarem mai prou agraïts.

Els poemes andalusins seleccionats i traduïts per Piera transplanten el jardí de l'Orient a l'Horta valenciana, i ens parlen d'unes ciutats, uns rius i una llum que han perdurat. Il·lustració del manuscrit amorós «Hadit Bayad wa Riyad» del segle XII.

BIBLIOTECA VATICANA